

European Digital Media Observatory

FRÅN PANDEMIN TILL KRIGET I UKRAINA: ETT OCH ETT HALVT ÅRS MOTARBETANDE AV DESINFORMATION

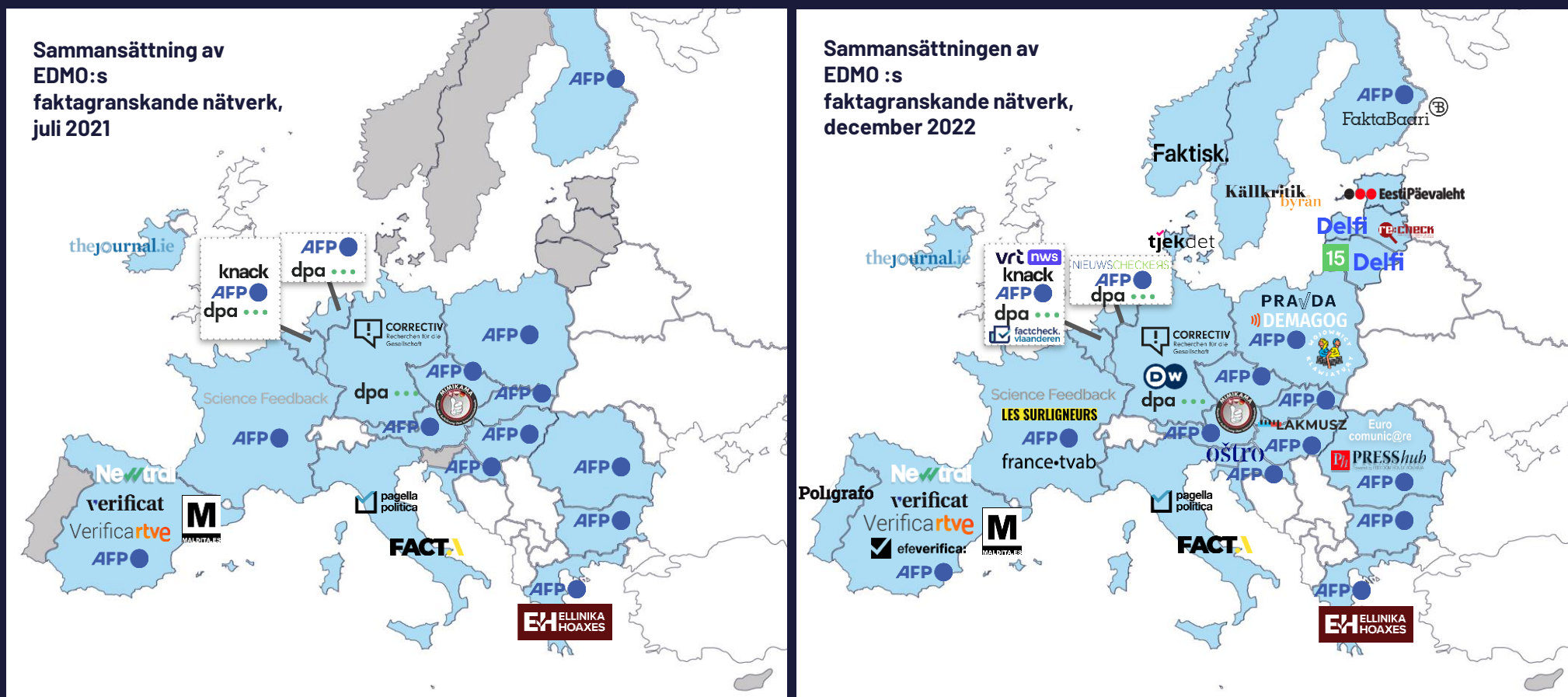
Sammanställning som specialutgåva – EDMO:s faktagranskande nätverk

Publicerad i februari 2023

ETT STARKT VÄXANDE NÄTVERK

EDMO:s faktagranskande nätverk har som mål att främja samarbete mellan **europiska faktagranskande organisationer**, underlätta en snabb och effektiv kommunikation dem emellan samt att skapa nya möjligheter för faktagranskning, tack vare gemensamma åtgärder. En av organisationens viktigaste resultat har varit **en månatlig rapport om desinformation på EU-nivå**.

När den första rapporten publicerades i juli 2021, bestod EDMO-nätverket av 13 faktagranskande organisationer som omfattade 18 EU-medlemsstater. Under de följande månaderna blev nätverket ännu starkare: när den 18:e rapporten publicerades, i december 2022, hade nätverket vuxit till att omfatta 37 faktagranskande organisationer, som omfattar 25 EU-medlemsstater* och Norge.

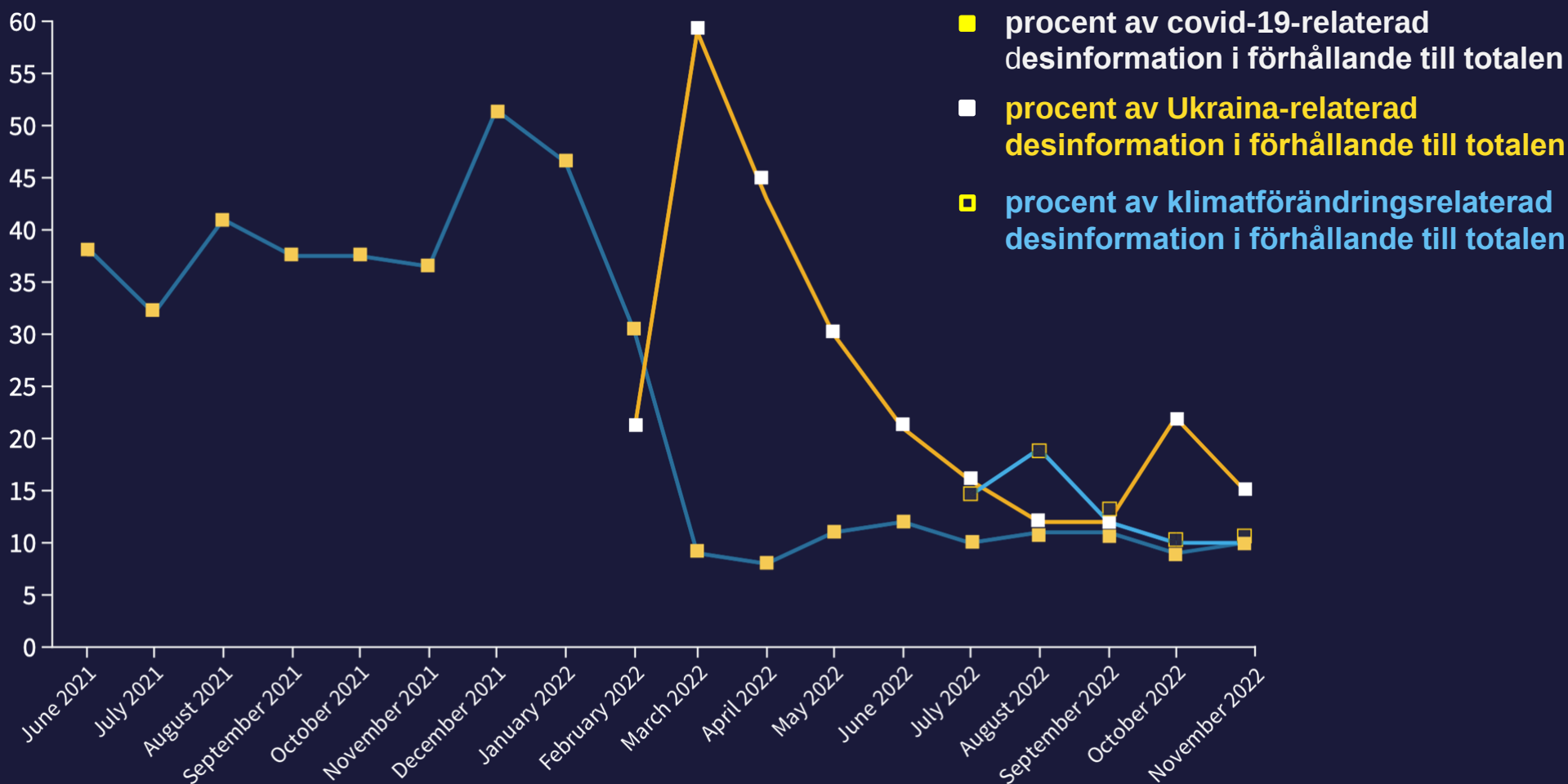

Medlemmarna i nätverket uppmanas att varje månad lämna information om sitt faktaagranskande arbete på nationell nivå för att identifiera trender och narrativ vad gäller desinformation på EU-nivå.

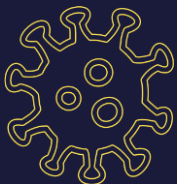
Antalet som besvarade det månatliga frågeformuläret ökade från i genomsnitt 11 de tre första månadsrapporterna (juli-augusti-september 2021) till i genomsnitt 27 de tre senaste månadsrapporterna (oktober-november-december 2022).

DESINFORMATION INOM EU: VIKTIGASTE ÄMNEN

Sedan februari 2022 har även den **upptäckta desinformationen om kriget i Ukraina** utvärderats och sedan juli 2022 även **desinformation relaterad till klimatförändringarna**. Sedan den första publiceringen har EDMO:s månadsrapporter utvärderat andelen av **desinformation som upptäckts om covid-19** i förhållande till totalen, det vill säga den totala mängden artiklar som faktagranskats av medlemmar i nätverket under en given månad."

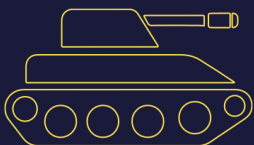

Juni 2021, Juli 2021, Augusti 2021, September 2021, Oktober 2021, November 2021, December 2021, Januari 2022, Februari 2022, Mars 2022, April 2022, Maj 2022, Juni 2022, Juli 2022, Augusti 2022, September 2022, Oktober 2022, November 2022

Sedan EDMO-bevakningen startade registrerades mest **covid-19-relaterad desinformation** i december 2021 (51,5 procent av all upptäckt desinformation) och i januari 2022 (46,5 procent), vilket var relaterat till epidemivågen under vintern 2022/2023.

Desinformationen tycks ofta vara underordnad information, eftersom den verkar följa trenderna i de etablerade medierna på nära håll. Under en period av dramatisk ökning av antalet covid-19 fall så täckte informationen därför pandemin i högre grad och desinformationen fokuserade också på ämnet.

Desinformation relaterad till Ukraina var nästan obefintlig fram tills början av kriget, även om nyhetsrapporter om koncentrationen av ryska trupper fanns i etablerade medier redan i januari-februari. Andelen av falska påståenden om Ukraina har sedan den 24 februari skjutit i höjden och i mars slog procentandelen av desinformation om kriget nytt rekord i EDMO-rapporterna vad gäller ett enskilt ämne: hela 59 procent av den totala upptäckta desinformationen.

Sedan dess, minskade andelen konstant fram till slutet av sommaren och nådde sin lägsta nivå i september 2022. I oktober och november 2022 började andelen stiga igen, även om det är långt ifrån de nivåer som registrerades under krigets första månader.

Enligt EDMO-rapporterna nådde **desinformationen om klimatförändringarna** aldrig de toppar som Ukraina och covid-19 gjorde. Sedan EDMO startade sina granskningar (juli 2022) var den aldrig mer än 20 procent av all upptäckt desinformation. Den nådde sin högsta nivå i augusti 2022, vilket antagligen berodde på de värmeböljor som drabbade Europa under sommaren, för att sedan i princip halveras. Det är dock värt att betona att det har varit en ständig källa till desinformation inom EU.

DESINFORMATION INOM EU: HUVUDSAKLIGA SKILDRINGARNA

En vanlig aspekt av pandemin, kriget i Ukraina och klimatförändringarna är att de huvudsakliga skildringarna tenderar att bestå i tid och hitta nya sätt att dyka upp på. Till exempel så återuppväcktes den gamla desinformationen om att ukrainare skulle vara nazistvänliga under Fotbolls-VM i Qatar i November 2022.

Merparten av skildringarna relaterade till desinformation i EDMO:s månadsrapporter när bevakningen startade är fortfarande aktiva i november 2022 (den 18:e och sista månadsrapporten från EDMO avses här).

Kriget i Ukraina

<i>Narrativ relaterade till desinformation</i>	<i>Först upptäckt</i>	<i>Ännu kvar</i>
Den ryska invasionen av Ukraina är berättigad (t.ex att det hade skett ett folkmord på rysktalande civila i Donbass)	februari 2022	✓
Krigspropaganda som är pro-Ukraina (t.ex. "Kievs spöke")	februari 2022	✓
Krigspropaganda som är prorysk (t.ex att överdriva vad gäller ryska militära insatser)	februari 2022	✓
Den ukrainska presidenten Volodymyr Zelensky är <u>nazist</u> , <u>satanist</u> , <u>drogmissbrukare</u> , en ynkrygg osv.	februari 2022	✓
Västerländska traditionella medier (t.ex <u>BBC</u> eller <u>CNN</u>) sprider falska påståenden/falska bilder om kriget	februari 2022	✓
Krigets värsta massakrar är iscensatta (t.ex <u>Mariupols sjukhus</u> , <u>Bucha</u> , <u>Izyum</u> , <u>Kupiansk</u>)/ ukrainska offer är " <u>kris-skådespelare</u> "	mars 2022	✓
<u>Ukrainare</u> och <u>ukrainska styrkor</u> är till stor del nazistvänliga	mars 2022	✓

Kriget i Ukraina

Narrativ relaterade till desinformation

Först upptäckt

Ännu kvar

Ukrainska flyktingar är våldsamma, nazistiska, tjuvar, parasiter osv.

mars 2022

Militär, ekonomisk och humanitär hjälp till Ukraina är värdelös/farlig, på grund av korruption och opålitlighet i Ukraina (t.ex västerländska vapen som säljs på den svarta marknaden)

mars 2022

Överdrivna antiryska åsikter i europeiska länder (särskilt i de baltiska staterna)

mars 2022

Överdrivna negativa ekonomiska, sociala, politiska konsekvenser i Ryssland av kriget

mars 2022

Överdrivet negativa ekonomiska konsekvenser av kriget och av sanktionerna i Europa

mars 2022

Ukrainas allierade är nazistvänliga/exploaterar Ukraina (t.ex Polen vill erövra västra Ukraina; USA köper ukrainska landområden billigt osv.)

mars 2022

<i>Narrativ relaterade till desinformation</i>	<i>Först upptäckt</i>	<i>Ännu kvar</i>
Pandemin <u>är en bluff</u>	juni 2021	✓
Sars-Cov-2 är egentligen inte så <u>farlig</u>	juni 2021	✓
<u>Konspirationsteorier</u> om avfolkning av världen/experimentera på människor/inplantera mikrochips ("plandemic")	juni 2021	✓
<u>covid-19 vaccin</u> är mycket farliga/dödliga	juni 2021	✓
Vaccinerade människor är <u>förhindrade</u> att göra en rad olika aktiviteter (<u>tex bilkörning</u>)	juni 2021	✓
<u>Pcr-test</u> , <u>ansiktsmasker</u> och andra åtgärder för att motverka covid-19 är värdelösa	juni 2021	✓
<u>Mirakulösa åtgärder/mirakelmediciner</u> mot covid-19	juni 2021	✓
Tydliga bevis på att Sars-Cov-2-viruset har <u>skapats</u> i ett kinesiskt labb	juni 2021	✗
Protester mot covid-19-relaterade åtgärder <u>är större</u> än vad de traditionella medierna visar	juli 2021	✗
<u>Brutalt förtryck</u> vad gäller protester/extrema straff för icke vaccinerade människor	juli 2021	✓
Protesterna <u>var framgångsrika</u> i många länder, vilket tvingade myndigheter att avbryta vaccinationskampanjerna	september 2021	✓

Narrativ relaterade till desinformation

Klimatförändringar är inte verkliga och/eller är inte relaterade till mänskliga faktorer

juli 2022

Traditionella medier sprider panik genom falska påståenden och/eller manipulerade bilder

juli 2022

Miljörelser är hycklande och/eller befängda

juli 2022

Förnybara källor, återvinning, och elektriska fordon är värdelösa och farliga

juli 2022

Fossila bränslen har ingen starkt negativ inverkan på klimatförändringarna

augusti 2022

ANDRA RELEVANTA ÄMNEN SOM RÖR DESINFORMATION

Migranter, EU-institutioner, HBTQ+-rörelser

Under de månader som EDMO:s månadsrapporter täckte, upptäcktes andra viktiga teman releterade till desinformation, även om de inte mättes kvantitativt.

Migranter, utlänningar – särskilt muslimer – och etniska minoriteter är ett återkommande mål för desinformation, såsom HBTQ+-rörelser och EU-politiker och institutioner.

Stora nyheter or Huvudnyheter

Desinformation berör också aktuella huvudnyheter. Till exempel, när **drottning Elizabeth II** dog i september 2022, upptäcktes många falska påståenden om kungliga begravningar, omständigheterna kring dödsfallet och så vidare. Samma sak hände under **fotbolls-VM i Qatar** i november 2022.

Falsa påståenden som är relaterade till de hetaste ämnena i nyheterna kan vanligtvis vara av två slag.

- Det första är **klickbeten utan något underliggande narrativ**, vilket är mindre farligt och potentiellt skadlig än desinformation som syftar till att förmedla specifika budskap.
- Det andra utnyttjar den aktuella händelsen för att **ge sig på traditionella mål för desinformation**, dvs inkluderar den i redan existerande narrativ.

Till exempel så utnyttjades USA:s tillbakadragande från Afghanistan och det efterföljande kaoset i landet i augusti 2021 för att sprida falska påståenden om att **afghanska migranter bara är unga män, "fegisar" som flyr ut ur landet**, som lämnar kvar kvinnor och barn. Inför vinterledigheten 2021/2022, spreds den falska nyheten att **EU hade en handlingsplan för att avskaffa julen**. Utbrottet av **apkoppor** i maj 2022 **användes för att attackera HBTQI-rörelser** med falska påståenden och samma sak hände efter **massakern i Uvalde** i Texas. I juli 2022 spreds många falska påståenden i samband med den nederländska regeringens planer och de påföljande protesterna. 30 procent av landets djur skulle behöva försvinna för att minska kväveutsläppen med 50 procent fram till 2030."Detta för att sprida **förnekandet av klimatförändringarna**. Drottning Elisabeths död i september 2022 blev en förevändning för att sprida desinformation om covid-19-vacciner och **krisen rörande gaspriserna användes för att attackera nationella politiker och EU-politiker**. Fotbolls-VM i Qatar i november 2022 blev ett tillfälle för att sprida falska påståenden om att **ukrainare är nazistvänliga**.

Nationella val i EU:s medlemsstater

Särskilt efter det amerikanska presidentvalet 2020 dök det upp falska påståenden om **riggade val, valskandaler och valfusk** i många EU-länder före och efter nationella val. Till exempel:

Desinformation om **påstått valfusk under val till förbundsdagen** i Tyskland upptäcktes i september 2021 (t ex falska poströster, oförseglade valurnor).

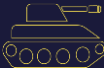
Något liknande hände under presidentvalet i Frankrike i april 2022, när falska påståenden om att 2 miljoner **röster försvann**, om att **valet var riggat** och om **valfusk upptäcktes** i många EU-länder.

Denna typ av desinformation cirkulerade också i mindre länder.. Till exempel så upptäcktes många falska påståenden om **“stulna val”** i oktober 2022 i Lettland.

DE MEST VIRALT SPRIDDA FALSKA PÅSTÅENDEN SOM FINNS I EDMO:s RAPPORTER

Varje månadsrapport från EDMO lyfte fram skildringarna med störst spridning i EU under den aktuella månaden, baserat på faktagranskarnas rapporter. De **10 skildringarna med störst spridning** under de 18 månader som granskades, är:

<i>Falska påståenden</i>	<i>Ämne</i>	<i>Månad upptäckt</i>	<i>Länder där upptäcktes (Nr.)</i>
Ukraina har hemliga amerikanska biolabb (t.ex)		mars 2022	22
Mariupols sjukhus bombades inte av Ryssland och attackerna var iscensatta av Ukrainska styrkor (t.ex)		mars 2022	20
Västerländsk media sprider falska påståenden om kriget i Ukraina (t.ex)		mars 2022	20
De fasansfulla scenerna från Bucha var iscensatt av ukrainska styrkor (t.ex)		april 2022	20
Videor/bilder/nyheter som visar att Zelensky missbrukar kokain (t.ex)		april 2022	20
<i>Died suddenly</i> , en "dokumentär" om covid-19-vaccin som spred konspirationsteorier och falska påståenden/vilseledande information om vaccineringen (t.ex)		november 2022	20
Vilseledande påståenden om en chef på Pfizer som medgav att företaget inte testade sina covid-19-vaccin ordentligt (t.ex)		oktober 2022	19
En video som visar ryssar i en 35 km lång kö vid finska gränsen efter att Putin beordrat militär partiell mobilisering (t.ex)		september 2022	16
Videor och foton tagna ur sitt sammanhang relaterade till böndernas protester mot regeringen i Nederländerna (t.ex)		juli 2022	16
Väderkartor manipuleras för att överdriva klimatförändringarna (t.ex)		juli 2022	15

Det framgår tydligt från listan att **kriget i Ukraina**, särskilt under de första månaderna var föremål för de **falska påståenden som hade mest viral spridning**. många fall kunde man misstänka att dessa falska påståenden var rysk propaganda (till exempel om bombningen av Mariupols sjukhus, massakern i Bucha och hemliga amerikanska biolabb).

Ryssvänlig desinformation är utan tvekan det **största fenomenet vad gäller desinformation** relaterat till kriget, men EDMO:s månatliga rapport påvisade **också en del anti-rysk och/eller pro-ukrainsk desinformation** (till exempel att överdriva företeelsen med unga ryssar som flyr landet för att undvika att bli inkallade).

Vad gäller desinformation om covid-19 så resulterade det i ett par falska påståenden som spreds viralt och som påvisades i EDMO:s månatliga rapport. Det är troligt att de mest relevanta exemplen cirkulerade i början av pandemin under 2020, när EDMO:s månatliga rapporter ännu inte hade publicerats.

METOD

Informationen i den här sammanställningen samlades in genom att analysera de 18 månatliga rapporterna från EDMO som publicerades i slutet av 2022 (<https://edmo.eu/fact-checking-briefs/>). Referensperiod: Juni 2021- november 2022. Huvudredaktör: Tommaso Canetta, Pagella Politica/Facta.news.

För mer information: t.canetta@pagellapolitica.it.

EDMO har fått finansiering från Europeiska Unionen under upphandlingskontraktets nummer: LC-01935415